

که مثلا از تمام عشر گرفته بشود این امروز میشود یا مانع و اشکالی دارد پس باید بینیم که این ظلم هر ساله را هم اسامی بکنیم به تر است تا ترتیب صحیحی داده شود یا نه.

فتح الله خان - عشر گرفتن اسامی امکان ندارد ولی تفاوت گرفتن که زیاد نگیرند ما نظارت انجمن محلی عیبی ندارد.

آقا شیخ حسین شهیدی - عشر بمیزان شرع یا بضر میزان شرع بخواهد بگیرد بمقصد شما که دخل بخرج واقعی باشد نمی شود بجهت این که عشر شرعی بمساز وضع تمام مخارج است دیگر نه گمرک دارد و نه سرباز دارد و نه صادر و وارد دیگر دارد هیچ ندارد.

رقیبی - حالا دیگر پیش از این مباحثه ندارد اگر بنظر آقایان چیز صحیحی می آید که مفید فایده و سهل تر باشد یک چیز بنویسند پس فردا خوانده شود.

و نوق الدوله - تفاوت عمل چیز تازه نیست همان است که حکام می گرفتند و این که آنرا اصلاح کنیم که از غنی و فقیر بآسویه گرفته شود این بعد از ممیزی علمی است زیرا که اگر ما بتوانیم از برای اصلاح این امر فکری بکنیم برای اصل می کنیم این همان ترتیب جاریست که بود.

مطلب دوم این است که در زمان صدارت عین الدوله بعضی را فرستادند که حدود خراسان از سیستان و قوچان و توابع آنرا ممیزی کردند نتیجه ممیزی که وزیر مالیه تحقیق کردند هشتاد هزار تومان نقد و هشتاد هزار خروار جنس شد ولی سی هزار تومان آن را آصف الدوله استعفا کرده بود که بابت باغ او مواج داده شود و از هشتاد هزار تومان موضوع بود کمیسیون در این باب رای داده که این سی هزار تومان موضوع نشود و در جزو دستور العمل نوشته شود.

سیم تعمیر جنس بنقد که هر کس خالصه خریده بود آن جنس را تبدیل بنقد کرده بودند و این کم کم سرایت در خیلی جاها کرده بود کمیسیون در این باب هم رای داد که همین جنس را دیوان بگیرد و تعمیر نشود.

آقا سید حسن تقی زاده - این سه مطلب صحیح است یکی هم در باب تیول است در آن قراری داده نشد.

و نوق الدوله - در باب تیول مذاکره خیلی شده و مسلم است که بعضی از تیولات خیلی علاوه می برند ولی بعضی تیولات همان بقدر مواج صاحب تیول عایدی دارد دیگر زیاده ندارد دیدیم اگر بخواهیم کاری بکنیم فقط در همان هائی که علاوه دارند باید برگردد و این هم سهل است اما بیکه دیوان اسامی چیزی نیاید لهذا گفتیم باشد برای ممیزی عملی.

آسید حسن تقی زاده - این مسئله را از این سه مطلب جدا نکنید ضمیمه همان ها بکنید تا مذاکره شود.

آقا میرزا ابوالحسن خان - فعلا کتک و بکنید هر کس حرفی دارد بگوید.

مخبر الملک - تیول باید برگردد و یک فایده برگشتن تیول این است که معتکفین قلعه را نمیتوانند احتکار کنند حرفه بدست دولت خواهد بود و ارزان خواهد شد.

آقا شیخ حسین - من عقیده ام این است که کلبه تیول باید برگردد بجهت این که بشیر الملک بیوج را تیول کرده بهزار و چهار صد نود تومان شخصی که اطلاع داشت قسم یاد کرد که از بیوج رخت تنها چهل هزار تومان می گیرد دیگر اصفهان و سایر جاها هیچ حالا به بیند که این مطلب چقدر ضرر ملت و دولت است هر چه خواستم از آن شخص تمامی را صورت بگیرم مبرسید و نمیداد من یک چیزی نوشته ام بمخوامم اگر صلاح دانستید اعلان شود ۰۰ عقیده بنده این است بعضی اشخاص در این شهر از بعضی مفسد اداریات باخبرند که اگر بگویند صلاح دولت و ملت است ولی اطمینان ندارند خوب است مجلس محترم بمضور مبارک علی حضرت پادشاه اسلام عرض نماید که اعلان بفرمایند بمعموم مردم که هر کس مطالب خود را بدون خوف بمجلس شورای ملی عرض نماید اگر این عرض بنده صلاح دولت و ملت است اقدام کنید.

رقیبی - این مطلب شما در نظام نامه هست که هر کس هر چه در خیر دولت و ملت میداند بگوید آزاد است.

رئیس التجار - یکی از فصول امتیاز نامه بانک ملی این است که تمام عایدات دولتی باید بپانک ملی وارد شود پس در اینصورت تمام تیولات باید برگردد.

آقا میرزا حسین طیبی - تیول دو قسم است یکی این که شخصی جایی را تیول کرده است و برده است چیزی هم بدولت نمی دهد یکی هم این که عوض مواج محلی را تیول دارد و عایدی آن هم بیشتر از اندازه مواج نیست آن دیگر چرا برگردد (جمعی گفتند برگردد و مواج را از پانک بگیرد)

آقا میرزا محمود دخوانساری - عرض دارم اجازه می فرمائید در باب تیولات جناب و نوق الدوله فرمودند که بعضی از تیولات یک جزئی تفاوت عملی دارد و بعضی از تیولات هیچ تفاوت عملی ندارد بنده عرض می کنم در تمام ایران تیولاتی که هست از تومانی دوهزار الی سه تومان تفاوت عمل دارد باید این تفاوت عمل عاید دولت بشود آیا این رعیت فقیر غیر از سلطان عصر که اطاعت او بر تمام ماها لازم و واجب است رعیت چند پادشاه باید باشد یک پادشاه صاحبان تیولات یک پادشاه حاکم محل یک پادشاه مباشرین گذشته از این ها می آید هر ده و صبه که تیول است فها حاکم ولایت بار عیای آن نه عداوت میورزد منتهای ظلم و اذیت را در حق آن جا مجری میدارد آیا بمخوامم بداند این ارباب تیول چه امتیازی با سایر ارباب حقوق دارند که باید بنگاه سال آینه مانده حقوق خودشان را بمخاض از محل دریافت دارند و سایرین بعد از یکسال و دو سال بعقوبات خودشان نرسند چه ضرر دارد که تمام این تیولات برگردد و فایده کلی هم عاید دولت بشود و رعایای تیولات هم از دست ظلم و استبداد فوق ماده خلاص شوند و ارباب حقوق هم با آسویه بعقوق خود برسند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اینکه تیولات بجهت صاحبان آنها فایده دارد هیچ حرفی نیست و در کاری هم که مجلس حکم کرد نمیشود استثناء کرد این هم محل حرفی نیست لفظ در کمیسیون اختلاف در این شده که فایده ابتکار اگر اسامی

بر گردانند بدولت خواهد رسید یا بپاکم محل اگر راهی دارید که بدولت میرسد همین ساعت رای بدید تیولات برگردد اگر فایده تیولات اسامی بمحکومت عاید شود چرا بر گردانیم باشد برای ممیزی.

مشهلی باقر - کسی از ما پرسد قرض را از کیا میدید باید بگوئیم تیولات را برگردانند پنج کروار کسر محل و قرض دولت را بدیم غیر از این تیری در ترکش نداریم.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اینکه گفتید صحیح است فرض این بود که راهی برای اینکار پیدا شود عقیده بنده این است همان کسانی که از طرف وزارت مالیه مباشر مالیات هستند و انجمن های محلی که نظارت در مالیات دارند همان آنها را برای اینکار بکارید که بگیرند.

احسن الدوله - با وجود سلطنت مشروطه و آزادی ملت غیر ممکن است که رعیت بندگی ارباب تیول را که هم جنس خودشان است قبول نمایند بهتر آنست که تیولات بدون استثناء بکلی موقوف و تفاوت عمل آنها با نظارت انجمن های محلی عاید دولت بشود.

مذاکرات روز پنجشنبه ۶ شهر صفر ۱۳۲۵ دارالشورای ملی

امروز دو نفر از وکلای آذربایجان ورود بمجلس کرده بودند آقا میرزا فضلعلی آقا ایشان را معرفی کرد باینطور (جناب آقا میرزا یحیی امام جمعه غوثی از وکلاء آذربایجان از طبقه جلیله علما از علما و فضلا صاحب اجازه و ادیب و منشی و سیاسی دان و از خانواده بزرگ محترم هستند) آقای حاجی محمد آقا حریری از تجار محترم تبریز علاوه بر اینکه از فائیل بزرگ هستند دارای همه گونه کمالات میباشند) مسموم و کلا تبریک گفتند و مشارالیهما بسمت عضویت در مجلس پذیرفته شدند. خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۴ شهر صفر را آقا سید محمد تقی قرائت کردند راپورت انجمن مالیه مطرح مذاکره شد.

رقیبی - در مجلس بیروز نباشد در همان مطالب راجعه بمالیه که مطرح کرده بود هر که چیزی بنظرش میرسد بنویسد یا بگوید.

آقا میرزا سید محمد محمد جعفر - امام مطالب امروز نظار نامه عدلیه است باید او را بر همه کارها مقدم بدارید.

رقیبی - عرض کردم مشغول نوشتن هستند و رجوع بمؤتمن الملک شده است حال اگر در این تغییرات چیزی باعث تعطیل اونشده باشد همین چند روزه تمام شده بمجلس خواهد آمد.

فتح الله خان - در خصوص تفاوت عمل باید گرفته شود اسامی نمیشود عشر گرفت بدون ممیزی و تیولات هم باید برگردد.

آقا سید حسن شهیدی - بنا بود تفاوت عمل را صورت بدهند که معلوم شود چه قدر است.

آقا میرزا فضلعلی آقا - در آذربایجان سه قسم مالیات است یک قسم مالیات مستغلات شهری است مثل دکا کین و غیره یک قسم مالیات دهات و یک قسم هم مالیات ایلات. آنکه مالیات شهری است فراری دارد بدون پاداه و نقیصه گرفته میشود

تفاوت عمل سید هزار تومان بود حکام چند برابر زیادتر میگرفتند.

رئیس - فرض آقامیرزا ابوالحسن خان این است که این تفاوت عمل را حقا ام باطلا حکام میکردند و رعیت هم عادی شده میداده است مثلا این دوست و هشتاد هزار تومان فارس سالها است رعیت میداده است آنچه زیاد بر این میگردد آن تعدی فوق العاده است فرضاً آمدیم گفتیم بیشتر از سه هزار تومان نگیرند و آن باقی باشد هیچ اطمینان داریم که حکام نگیرند پس همان طور که آقای حاج سید نصرالله گفتند اسمالجهون نمیتوانیم میزری علمی بکنیم از باب دفع افسد بفساد مثل سالی گذشته و سالهای سابق عمل نمایند.

آقای میرزا فضلعلی - توضیح لازم است پرداخت است تا میزری علمی نشده باید دفع افسد بفساد بکنیم اما نه دفع افسد بفساد زیرا که حکام خیلی تعدیات میکردند و بعضی تفاوت عمل ها هم بود که بر تعدی نبود. حالا اگر اذن مطلق داده شود عیوض دفع افسد بفساد علمی اگر آن تفاوت عمل را معین کنند میشود گفت مثلا فلانجا اینقدر مالیات دارند اینقدر هم تفاوت عمل خیر ندارد بگیرند و از این راه یکی دو کرور افزوده میشود و دوه کرور هم از خرج کسر کنند تا میزری علمی شود والا اذن مجبور اذن میشود بظلم باشند.

آقای میرزا ابوالحسن خان - بعد از این خواهیم فهمید که بعد از میزری علمی اینجا چرا که بنده میگویم از آنها بیشتر خواهد شد حال این دو کرور را که جناب آقا میگویند یک کرور آن را کسی توانست معلوم نمایند صورت بدمد که در کجا میشود معین گرد و علاوه نمود اول کسی که قبول میکنند هستیم.

آقای میرزا فضلعلی آقا - همان مباشرین جزء صورت بدمدند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اگر مباشرین جزء صورت بدمدند معین ظلم است زیرا که من یقین می دانم که عوض دوست و هشتاد هزار تومان تفاوت عمل فارس مثلا آنها سید هزار تومان بل متجاوز معامله مینمایند بر عرض کردم تفاوت عمل دو قسم است یک تفاوت علمی است که حکام کل میکنند یک تفاوت عملی است که حکام جزء معامله میکنند اینها ظلم است کمیسیون آن تفاوت عمل حکام کل را تصویب کرده و آنکه این راهم مأمور وزارت مالیه خواهد گرفت و آن وقت بحکم جزء رعیت اطلاع میدهند که دیگر حکام جزء زیاد نگیرند و رعیت هم ندهند.

آقای مهدی باقر - آنچه که بنده فهمیده ام این بود که مالیاتی مال خصصت سال پیش از این است که بیك ولایتی مثلا مالیاتی بستند پنجاه هزار تومان کم کم معمر شده و سکن پیدا کرده حالا زیاد شده این يك تفاوت عمل است يك طور تفاوت معلوم این است که در حقیقت همان مالیات را میدهند بشکل خود طهران و مالیات اصناف آن که دوهزار تومان بوده حالا چهار هزار تومان میگیرند این تفاوت عملها را تمام از روی رضا و رعیت میدهند و هیچ شکوه ندارند.

آقای میرزا عمام - ما تقریباً پنج کتابچه داریم یک کتابچه در دفتر دولتی است که یک میزان مالیات معینی آن دارد یک کتابچه هم حاکی کل دارد یک

کتابچه هم حکام جزء يك کتابچه هم مباشرین يك کتابچه هم کدخداهای این تفاوت عملیکه میگویند در دستور العمل جمع شود مال کتابچه حکام شکل است کاریکه میکنند تفاوت عمل آن سه کتابچه حکام جزء و مباشرین و کدخداهارا بر دارند آنوقت رعیت خیلی هم متشکر هستند.

رئیس - درسی سال چهل سال قبل بیش از این در کتابهای جغرافیا هده نفوس ایران را منوهندند ده کرور ولی حالا منویسند بیست کرور اگر چه این از روی تحقیق نیست و تا حال تعداد نفوس در ایران معمول نبوده اما تقریباً نزدیک به تحقیق است پس هده نفوس دو مقابل شده این مردم هم مواد رویدنی از زمین از قبیل کدند و برنج و حبوبات و غیره میخورند در این صورت دوبرابریش خوراک لازم دارند یکجا قیمت ها دوبرابر شده این میشود دوتا بیست برابر قیمت اجناس آن مالیاتیکه چهل سال قبل میزری کرده مثلا هفت کرور بود از روی کدند خرواری دو تومان و جو خرواری هشت هزار و زوجهن یکمن دوهزار بوده است پس باید مالیات امروز بیست (هفت کرور باشد) از روی قاعده زیادتی نفوس و بلکه خیلی بیش از اینها حال این کجا است و از کی زیادتی میگیرند باید بفکری کرد.

حاجی سید نصر الله - همه اینها صحیح است اما اگر امروز این را اینجا نصف هم بگیرند باز ظلم است بقرا زیرا که اغنیا خودشان را بهر وسیله بوده معاف داشته اند در خارج از فایده کسبان تومانی پنج هزار باید دولت میشود چون قرار صحیحی دارند از همه مساوی گرفته میشود ولی اینجا از بی ثمرینی هر چه تحمیل شود سخت است.

آقا سید عبدالله - ما يك معامله عشری داشتیم که هم بشاه عرض کردیم و هم بعد از اعظم وهم بوزیر مالیه گفتیم شاه هم قبول فرمودند و این ترتیب عشرم شرعی و یکی از واجبات است که خداوند چه قدر تاکید در ادای زکوة میفرماید و وزیر مالیه هم قرار بود میز بر سرستد و شاید فرستاده باشد حالا دیگر نمایانم ترتیب دیگری بنظر شما آمده چیست؟

در ایندو نوع هیئت جدید وزراء هشت گانه که بر حسب اراده اعلیحضرت کابینه سابق وزراء تغییر کرده بود برای معرفی در مجلس حضور یافتند بعد از ادای رسوم بدمیراثی و تعینت و تبریک از طرف مجلس هیئت وزراء معرفی شدند از قرار ذیل:

(نایب السلطنه وزیر جنگ) (فرمانفرما وزیر عدلیه) (علاء السلطنه وزیر امور خارجه) (وزیر انضمام وزیر داخله) (ناصر الملك وزیر مالیه) (مضیر السلطنه وزیر علوم و معارف) (مهندس المالک) (وزیر فوائد عامه) (وزیر همایون وزیر تجارت) (چون وزیر جنگ بواسطه کسالت مزاج بمجلس نمانده بود دبیر الدوله بسمت معاونی وزارت جنگ معرفی شد)

وزیر داخله - عرض این بود که چون کابینه و هیئت وزراء تغییر کرده بود معرفی از ایشان در مجلس بشود و همه ملت امروزه باندند که دولت و ملت یکی است باید دست بدست یکدیگر داده کار بکنند تا مملکت معمر و آباد گردد.

آقای سید عبدالله - تمام افراد ملت از این مرام و تقاضای شایسته این پادشاه متشکرند.

را باید آفایان بدانند که چیز تازه نیست يك میزری در چندین سال قبل شده بعد ملک ترفی کرد حکام بهر جا که رفتند بیل خودشان چیزی علاوه از این بابتها گرفته یا نیک گرفتند و از این باب هم هیچ چیزی بدولت نیدادند فقط مختصر پیشکشی میدادند برای رفتن بحکومت مثلا فارس سدهزار تومان میداد و تفاوت عمل آن خیلی بیشتر از اینها است قریب سید هزار تومان است و کمیسیون مالیه چیز تازه را تصویب نکرده این را همساله رعیت میدهد حال کمیسیون چنان صلاح دانست که این تفاوت عمل داخل خزانه دولت شود و بحکم موجب بدمدند اینکه ایلات و میره این طور مالیات میدهند و تحمیل بر فقر است هیچ معل حرف نیست ولی جرح و تعدیل این نمیشود مگر بعد از میزری علمی حالا باید نضری کرد که آن اندازه که میکردند بخرانه دولت برسد و زیاده از آنهم از رعیت گرفته نشود. اگر همان تفاوت عمل را فقط بکنند معین عمل است.

آقای میرزا سید محمد - پس معان نقدارو که پیشکش میدادند بگیرند.

حاجی سید نصر الله - اسمال ما چاره نداریم مگر اینکه از باب دفع افسد بفساد این کار را بکنیم مثلا سدهزار تومان پیشکش میدادند و

تفاوت عمل سید هزار تومان بود حکام چند برابر زیادتر میگرفتند.

تفاوت عمل سید هزار تومان بود حکام چند برابر زیادتر میگرفتند.

رئیس - فرض آقامیرزا ابوالحسن خان این است که این تفاوت عمل را حقا ام باطلا حکام میکردند و رعیت هم عادی شده میداده است مثلا این دوست و هشتاد هزار تومان فارس سالها است رعیت میداده است آنچه زیاد بر این میگردد آن تعدی فوق العاده است فرضاً آمدیم گفتیم بیشتر از سه هزار تومان نگیرند و آن باقی باشد هیچ اطمینان داریم که حکام نگیرند پس همان طور که آقای حاج سید نصرالله گفتند اسمالجهون نمیتوانیم میزری علمی بکنیم از باب دفع افسد بفساد مثل سالی گذشته و سالهای سابق عمل نمایند.

آقای میرزا فضلعلی - توضیح لازم است پرداخت است تا میزری علمی نشده باید دفع افسد بفساد بکنیم اما نه دفع افسد بفساد زیرا که حکام خیلی تعدیات میکردند و بعضی تفاوت عمل ها هم بود که بر تعدی نبود. حالا اگر اذن مطلق داده شود عیوض دفع افسد بفساد علمی اگر آن تفاوت عمل را معین کنند میشود گفت مثلا فلانجا اینقدر مالیات دارند اینقدر هم تفاوت عمل خیر ندارد بگیرند و از این راه یکی دو کرور افزوده میشود و دوه کرور هم از خرج کسر کنند تا میزری علمی شود والا اذن مجبور اذن میشود بظلم باشند.

آقای میرزا ابوالحسن خان - بعد از این خواهیم فهمید که بعد از میزری علمی اینجا چرا که بنده میگویم از آنها بیشتر خواهد شد حال این دو کرور را که جناب آقا میگویند یک کرور آن را کسی توانست معلوم نمایند صورت بدمد که در کجا میشود معین گرد و علاوه نمود اول کسی که قبول میکنند هستیم.

آقای میرزا فضلعلی آقا - همان مباشرین جزء صورت بدمدند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اگر مباشرین جزء صورت بدمدند معین ظلم است زیرا که من یقین می دانم که عوض دوست و هشتاد هزار تومان تفاوت عمل فارس مثلا آنها سید هزار تومان بل متجاوز معامله مینمایند بر عرض کردم تفاوت عمل دو قسم است یک تفاوت علمی است که حکام کل میکنند یک تفاوت عملی است که حکام جزء معامله میکنند اینها ظلم است کمیسیون آن تفاوت عمل حکام کل را تصویب کرده و آنکه این راهم مأمور وزارت مالیه خواهد گرفت و آن وقت بحکم جزء رعیت اطلاع میدهند که دیگر حکام جزء زیاد نگیرند و رعیت هم ندهند.

آقای مهدی باقر - آنچه که بنده فهمیده ام این بود که مالیاتی مال خصصت سال پیش از این است که بیك ولایتی مثلا مالیاتی بستند پنجاه هزار تومان کم کم معمر شده و سکن پیدا کرده حالا زیاد شده این يك تفاوت عمل است يك طور تفاوت معلوم این است که در حقیقت همان مالیات را میدهند بشکل خود طهران و مالیات اصناف آن که دوهزار تومان بوده حالا چهار هزار تومان میگیرند این تفاوت عملها را تمام از روی رضا و رعیت میدهند و هیچ شکوه ندارند.

آقای میرزا عمام - ما تقریباً پنج کتابچه داریم یک کتابچه در دفتر دولتی است که یک میزان مالیات معینی آن دارد یک کتابچه هم حاکی کل دارد یک کتابچه هم حکام جزء يك کتابچه هم مباشرین يك کتابچه هم کدخداهای این تفاوت عملیکه میگویند در دستور العمل جمع شود مال کتابچه حکام شکل است کاریکه میکنند تفاوت عمل آن سه کتابچه حکام جزء و مباشرین و کدخداهارا بر دارند آنوقت رعیت خیلی هم متشکر هستند.

رئیس - درسی سال چهل سال قبل بیش از این در کتابهای جغرافیا هده نفوس ایران را منوهندند ده کرور ولی حالا منویسند بیست کرور اگر چه این از روی تحقیق نیست و تا حال تعداد نفوس در ایران معمول نبوده اما تقریباً نزدیک به تحقیق است پس هده نفوس دو مقابل شده این مردم هم مواد رویدنی از زمین از قبیل کدند و برنج و حبوبات و غیره میخورند در این صورت دوبرابریش خوراک لازم دارند یکجا قیمت ها دوبرابر شده این میشود دوتا بیست برابر قیمت اجناس آن مالیاتیکه چهل سال قبل میزری کرده مثلا هفت کرور بود از روی کدند خرواری دو تومان و جو خرواری هشت هزار و زوجهن یکمن دوهزار بوده است پس باید مالیات امروز بیست (هفت کرور باشد) از روی قاعده زیادتی نفوس و بلکه خیلی بیش از اینها حال این کجا است و از کی زیادتی میگیرند باید بفکری کرد.

